

Kovács Lajos

Levelek Bajor Ágost festőművésznek 1954-ből

(**Mosonyi Albert** – 1954. VIII. 19. a postai bélyegző dátuma)

Kedves Guszti Barátom, őszinte örömmel gratulálok „Az ismeretlen Esztergom” kiállításához és sok szerencsét kívánok hozzá. Ha itt lenne Pesten – és miért ne lehetne? – bizony megnéz-ném többször is, de Esztergomba sajnos nem vállalhatok érte egy utazást. Hiszen csodálkozással látom soraiból, hogy az én betegségem híre oda is eljutott, de tán már azt is hallotta, hogy én igen hamarosan lefricskáztam magamról; tizedik napon már otthon voltam. Igen örülök, hogy a kiállításának szellemi protektora és menedzsere Kárpáti Aurél, akit kiváló írásaiért régóta nagyra becsülök. Tudom, hogy ő is volt esztergomi diák, és őszintén sajnálom, hogy sosem volt vele találkozásom. Istennek hála, az én fiam is itthon van már és Isten segítségével talán még ő is szaporítani fogja még az iskolában, de az életben is kiválóan bevált esztergomi diákok számát. Édesanyjának továbbra is jó egészséget kívánok. Ha megúsztuk szerencsésen a háborúkat, akkor még egy kis ideig még a békét is kibírjuk.

Kedves Gusztikám, még egyszer sok szerencsét kívánok a kiállításához és jó egészséget és erős akaratot az élettől való birkózáshoz. Ha Pestre jön, persze benéz hozzánk. Mindenkinek, akinek valaha jelentettem valamit, üdvözlétemet küldöm. Édesanyjának kézcsókkal vagyok régi igaz híve

Dr. Mosonyi Albert.

Bajcsy-Zsil. 36–38. Bp. V.

(**Lyka Károly** – 1954. IX. 1.)

Kedves Művész úr –

régi esztergomi emlékeimet élesztette föl a levele, örülök, hogy a város méltatlanul elhanyagolt érdekességeiből egy egész kiállításra való sor került ki műhelyéből.

Ha Budapestre jön, és telik az idejéből, szívesen látom a házamban a Szabadsághegyen.

Üdvözli Lyka Károly.

(**Dr. Lepold Antal** kanonok – Bécs, 1954. 9. 13.)

Kedves Barátom!

Nagy örömmel olvastam a szíves levelét, amelyben az Esztergomról készült színezett toll-

rajzainak kollektív kiállításáról értesít. Mennyire élvezném én ezt a kiállítást, ha ott lehetnék és mily szívesen volnék rajta, hogy a gyűjtemény együtt maradjon, ha még valami szavam volna! De így is alkalom nekem a jelentés, hogy visszagondoljak sok közös munkánkra és terüinkre, és hogy gratuláljak a szép sikerhez.

Hálásan köszönöm a beszámolót és az igen kedves üdvözlést papságom ötvenedik éve kapcsán.

Amennyire örvendhetek, hogy 75. életévemben még mindig egészséges és munkaképes vagyok, annyira fájdalmasan érintett, amit a látóképességének hanyatlásáról ír. Alig tudom elhinni, hogy a szem, amely mindenben a szépet látta, már így hamar elfáradt volna. Nem szabad a reményt földadni.

Esztergomról nekem itt Bécsben egyetlenegy Koszkol-képem van. Irataim és forrásmunkáim sorsáról nem tudok. Esztergom illusztrált történetéhez írt szövegkönyvemét átadtam a kiadónak s ott eltűnt. Csak a Kincstár katalógusát és az esztergomi metszetek jegyzékét tudtam kiadni. Minden más csak töredék maradt. Itt Bécsben egészen más munkakörbe kerültem, megint jogászkodni kellett, mint első ifjúságomban, és új existenciát teremteni. Elkapott a nagy város irama és bizony csak este emlékezem régiekről és nézek a túlsó partra.

Szívélyesen üdvözlöm a Kedves Mamáját és az összes még élő régi ismerősöket, különösen legöregebb kedves ismerősömet, a szép öreg Esztergomot.

A régi tisztelettel és nagyrabecsüléssel vagyok meleg üdvözléssel és jókívánságokat kifejező régi barátja

Dr. Lepold A.

Azt gondoljuk: a véletlen mégsem történik véletlenül. A Bajor-évforduló (az esztergomi Bajor-év) előestéjén valamiféle Gondviselés hullajthattott elénk néhány felbecsülhetetlen városi értéket levelek formájában. Három különleges név Bajor életében Lyka Károlyé, Lepold Antalé és Mosonyi Alberté. A három levél, amelyet megírásuk dátuma szerint néhány nap választ el egymástól, egy esztergomi lakástakarítás közben, apró linómetszetek, karcok, ex librisek társaságában csaknem a város szeméttelére került. Az új lakók figyelmessége mentette meg őket az örök pusztulástól. Egy művészettörténeti pillanatot dokumentumai lettek a felfedezés következtében, ki tudja, hány hasonló írás lappangását sejtetve. Mindez persze a felcsigázott érdeklődés intuíciónaként értendő, mert hasonló levelekről egyelőre nincs tudomásunk. Ez a felfedezés azonban akár újabbak előkerülését is ösztönözheti.

A gyűjtőről és az új tulajdonosokról nincs felhatalmazásunk említést tenni, ez majd a jövő megoldandó kérdése lesz. Most örüljünk annak, hogy nyilvánosságra kerülhet a felbukkanás ténye, s mi hozzátehetünk néhány fontos felismerést Bajor Ágost művészettörténeti szerepéhez, értékéhez a szülőváros történetében.

Kétségtelen tény: a három üzenet ugyanarra a meghívásra írt válasz volt közel azonos időben, de különböző helyszínekről. Ha nem is áll rendelkezésünkre a meghívólevél, a válaszokból világosan kiolvasható: Bajor Ágost 1954-ben esztergomi kiállítására invitálta személyes ismerőseit, sőt ennél jobban megtisztelt barátait, egykori útítársait. Közülük ketten (Lyka Károly és Lepold Antal) a XX. század első felének reprezentáns hazai művészettörténészei, kritikusai, de közös baráti körükhöz kell számítani a harmadik reflektáló meghívottat, dr. Mosonyi Albertet, a korábbi dorogi bányorvos műgyűjtőt is. A levelekben megemlített más személyek (például Koszkol Jenő festőművész, Kárpáti Aurél színikritikus) is és a címzettek lakhelyei (Budapest, Bécs) is egyetemesebb megvilágításba helyezik a levélkollektiót. Nem tévedhetünk nagyot, amikor azt feltételezzük, hogy voltak más darabjai is ennek az üzenetváltásnak. Összetartozásukat sem lehet vitatni.

Egy ilyen csekély számú levélkollektió is rengeteg kapcsolatra irányíthatja a figyelmünket! A véletlen játéka ez a felfedezés? „Hagyaték”-nak csak jelképesen nevezhetjük, hiszen nem Bajor esztergomi otthonában bukkant elő, bár oda – a Malonyai utca 8. szám alá – címezték valamenynyit. Nem ismerjük azonban a levelek hányatott sorsát, útját, még abban sem lehetünk bizonyosak, hogy annakidején elérték céljukat. S ha igen, hogyan sodorta őket tovább a sorsuk? Miért maradtak együtt, s miért nem vigyázott rájuk más, mint a vakszerencse? Kérdés kérdést szül. Lesz-e egyszer valaki, aki az összes választ megtalálja?...

Már az is különös, hogy 1954-ben minden válaszlevél Bajor híres esztergomi képsorozatáról beszél, azokhoz gratulál. Az „Esztergomi kiállítások 1945-1960” című szemle (Esztergom Évlapjai 1960. 193. o.) azonban nem említi néven a képsorozatot, amikor így fogalmaz: „1954. augusztus 15. Bajor Ágost gyűjteményes kiállítása a Magyar-Szovjet Társaság dísztermében. Rendezte Mucsi András.” Csak három évvel később, 1957-ben jeleznek tematikus tárlatot: „1957. augusztus 15. Bajor Ágost »Ismeretlen Esztergom« című rajzsorozatának és Czuczai József ípművész vasmunkáinak bemutatása a Balassa Bálint Múzeumban. (Bajor Ágost »Ismeretlen Esztergom« című mintegy nyolcvan rajzból álló sorozatát utóbb Esztergom Vá-

ros Tanácsa vásárolta meg, s örök letétként az esztergomi Balassa Bálint Múzeumban helyezte el.)” (Esztergom Évlapjai, 1960. 194. o.) Ma is itt található, számukról azonban minden forrás eltérő adatot közöl. Más forrás azt árulja el, hogy a rendező ismét Mucsi András volt. Később, az 1981-es emlékkiállítás kapcsán ismertette Zolnay László a képsorozat kiállításainak pontosabb történetét (Bajor Ágost emlékkiállítására el. In: *Esztergom Évlapjai*, 1981. 101–102. o.). 1954-ben számos darabját valóban bemutatták már a „kollektív tárlat” keretében, de egészében csak 1957-ben került erre sor. Akkor már úgy elhatalmasodott a művész szembetegsége, hogy csak „*a tus fekete vonalait, az ecset színeit*” látta, a rézkarcnak búcsút kellett mondania. A megnyitásra – természetesen – Kárpáti Aurélt kérte fel a város, „*Bajor és Babits barátját*”. Mint ez az emlékkiállítás is jelzi: az érkező generációknak újra és újra meg kell ismernie azt a múltat, amelyben ma már az emlékezők közül is egyre kevesebben jártak. Pedig érdemes és érdekes nagyságai voltak ennek a közös otthonnak!

Fedjük fel hát a három kapcsolat néhány előzményét a festőművész életéből!

A ma már kevésbé ismert dr. Mosonyi Albert számos kortörténeti adalékkal szolgál az esztergomi és környékbeli műpártolás mindennapi gyakorlatáról. A kiváló szakember több szempontból is megérdemli a figyelmünket.

Amikor felbukkant a dorogi történelemben, valójában inkább Annavölgy büszkeségének számított. Winklehner János akkori bányagazgató vette maga mellé bányorvosnak, amikor visszaköltözött a bányaközponttal Dorogról Annavölgyre. A művelt, zsidó polgári családból érkezett doktor a társasági élet középpontjába került. Eleinte ünnepi szónoklataival, köszöntőivel tűnt ki kortársai közül (szilveszteri vidám esteken viszont kuplékkal mulattatta a bányatisztek előkelő közönségét). 1911-ben az esztergomi sajtó tőle kért szakszerű búcsúztató szöveget Winklehner távozásakor, és ő írta a köszöntőt is néhány hét múlva a helyébe lépő Schmidt Sándor bányagazgatói kinevezése alkalmából. Filozofikus és költői volt mindkét írás (filozofikus elhallgatásokkal és költői túlzásokkal fűszerezve).

Ugyanakkor az ambiciózus doktor már 1908-tól publikált orvosi szaklapokban, szorgalmas megfigyelőként közreadta annavölgyi tapasztalatait a tuberkulózis – a magyar betegség – és más fertőző járványos esetek helybéli állapotáról. (*Esztergom és Vidéke, a továbbiakban: EésV*, 1908. ápr. 12. 2. old.) Egy héttel később *A test kultúrája* címmel küldött az esztergomi újságnak népszerű szándékú cikket. (*EésV*, 1908. ápr. 19. 2. old.) Májusban pedig *A tuberkulózis elleni küzdelem* címmel folytatta felvilágosító

cikksorozatát – immár nagy terjedelmű írásban (EésV, 1908. máj. 24. 1–2. old.).

Amikor Hüke Kálmán körorvos betegsége miatt lemondásra kényszerült beosztásáról, Mosonyi doktort bízták meg Dorogon a helyettesítésével (EésV, 1910. ápr. 10. 3. old.) Még a következő hónapban hírül adta a sajtó, hogy a körorvosi pályázat győztese is Mosonyi Albert doktor lett (jún. 23. 2. old.).

A Nagy Háború eseményei pedig utolérték a dorogi-esztergomi körzetet is, fogolytáborok nyíltak, járványok törtek ki... 1915-ben már az V. számú tartalékkórház igazgatói feladataival bízták meg (EésV, 1915. márc. 24. 3. old.), majd a járványkórház vezetését is átvette Esztergom-táborban.

A háborút követő években tisztos jövedelme alapján a virilis képviselők sorait erősítette. 1923-ban azt is elárulja róla a sajtóhírek egyik sora, hogy tagdíjat fizet az Esztergomi Régészeti és Történelmi Társulatban (Esztergom, 1923. márc. 11. 1–2. old.). 1926-ban mindkét esztergomi újság igényt tart a tüdőbajról írt újabb cikkeire, az *Esztergom és Vidéke* október 17-én közli *A gümőkór* című írását, az *Esztergom* viszont egész sorozatot rendel tőle őszi számaihoz, és sorra jelenik meg a *Mi a gümőkór?* (szept. 26. 3. old), a *Hogyan terjed a gümőkór?* (okt. 3. 3–4. old.) és *A gümőkór elleni védekezésről* (okt. 10. 3. old.) című cikke. Szenvedélyesen küzd a gyilkos kór ellen, megragadva minden publikációs lehetőséget, a lakosságnak szánt felvilágosító írások mellett a szaklapok továbbra is befogadták közleményeit (Causistikus közlés a gyakorlatból – *Budapesti orvosi újság tudományos közleménye*, 1904; *Gangraena Symetrica esete* – ugyanott, 1916; *Diglogia facialis et polyneuritis postdiphtheritica esete* – *Gyógyászat Tudományos Közleményei*, 1932). Hogy más fertőző betegségekre is gyűjtött információkat, orvostársai elismerését is kivívta. Az esztergomi sajtóban örömmel közölték az alábbi hírt: „**Orvosi pályadíj.** A *Budapesti Orvosi Újság* című fővárosi tudományos és társadalmi szaklap pályadíjat tűzött ki egy olyan dolgozat megírására, mely a vörheny ellen való védekezést tárgyalja (...) a kitűzött két pályadíj egyikét Mosonyi Albert dr. dorogi bányorvos nyerte el, ki már lapunkat is nem egyszer kereste fel cikkeivel.” (EésV., 1912. okt. 20. 2. old.).

Több évtizeddel a háta mögött közismert személyiség lett Dorog határain túl is, aki sosem titkolta zsidó származását, amikor például *Trinkl Kálmán* dorogi plébános ezüstmiséjét ünnepelte a hitközség, ő „a más vallásúak nevében” szólt a katolikus pap és jó barát érdemeiről (EésV, 1934. júl. 8. 2. old.).

A dorogi történések gyakran adtak alkalmat olyan személyekkel való találkozásokra, mint dr. *Lepold Antal* prelátus-kanonok. Ha Dorog vallási életének jeles eseményeire a hercegprímás nem tudott elutazni, többnyire dr. *Lepold* képviselte őt. Az 1929-es ünnepségen, „...*amelyen a derekasan kiérdemelt Szent Gergely-rendet a bíboros-hercegprímás megbízásából (Schmidt Sándor) megkapta*”, a közönség soraiban természetesen ott volt az egyház képviselőjében dr. *Lepold Antal* is (Schmidt Sándor ünneplése. *Esztergom*, 1929. jan. 23. 1. old.). 1931-ben „*december 4-én volt Szent Borbála napja. Dorog gyönyörű új bányásztemploma a rákövetkező vasárnapon, december 6-án tartotta első búcsúját, a védőszentnek ünnepét. ... Az ünnepi szent misét dr. Lepold Antal prelátus-kanonok mondta...*” (Esztergom, 1931. dec. 10. 1. old.).

Az ilyenkor szokásos ebéden a Bányakaszinó tagjai is jelen voltak, köztük Mosonyi Albert bányorvos. Egy asztal mellett, s talán nem túlzás ezt mondani: egy szivarfüst alatt bizonyosan szót váltott egymással a két művelt műpártoló, akik Esztergomban is gyakran találkoztak a Balassa Társaság vagy a Történelmi és Régészeti Társulat összejövetelein.

Ha festményeket rendelt meg a bányatársulat a környék művészeitől, a legfőbb döntnök Schmidt Sándor bányagazgató lehetett. De köztudomású, hogy tanácsadói közé számított az építész-mérnök Gáthy Zoltán és a nagy tekintélyű Mosonyi Albert is. Bajor Ágost számos képrendelésnek tett eleget a bányász-községben, s az ajánlói nem lehettek mások, mint az itt említett műgyűjtő és építőművész. Csak növeli a dorogiak veszteségei feletti fájaldalmunkat, hogy az Ipartestület zászlószentelésének ünnepén felavatott portréről, *Reviczky Elemér* főszolgabíró arcképéről mindössze a sajtóhír fennmaradt sorait tudjuk bemutatni: „*a felszólalások kapcsán Binder Lajos az arckép-leleplezési ünnepély főhősét: Bayer Ágost festőművészt (...) üdvözölte.*” (EésV, 1926. nov. 21. 1–2. old.). Bajor ekkor már évek óta budapesti műtermében dolgozott, és jó hírű művésznak számított. A veszteségek közé soroljuk a három évvel későbbi Bajor-munkát – ugyancsak a sajtóra hivatkozva: „**Schmidt Sándor arcképének leleplezése.** (...) a Dorog és Vidéke Ipartestület f. hó 1-jén, vasárnap délután négy órakor meleg hangulatú díszközgyűlés keretében leplezte le a dorogi ipartestületi székházban az Ipartestület díszelnökének, lovag Schmidt Sándor m. kir. bányáügyi főtanácsos, dorogi bányagazgatónak kitűnően sikerült arcképét. A képet, amely Schmidt Sándort a Szent Gergely-rend parancsnoki lovagkeresztjével ábrázolja, vitéz Bajor Gusztáv kiváló festőművészünk festette (...)” (Esztergom, 1929.

szept. 5. 1. old.). A festő, ki itt Gusztávként említett, Dorogon is gyakran keresett témát. Ismerjük a községi barokk templom környékéről és az új bányakórházról készült akvarelljeit. Sajnos ma ismeretlen helyen lappang a bányaigazgatóról készült festmény is (félő, hogy haragos indulatok áldozatává vált). Hogy itt Gusztávként említik keresztnevét, csak egyik névváltozat a sajtóközleményekben, mert előnevét is írták Bajor-Bajer-Bayer alakban egyaránt. Mosonyi doktor „háttérmunkáját” aligha kell magyaráznunk, ha olyan Bajor-képek megszületését említjük, mint a doktor portréja, lakóházának megörökítése vagy a kibővített dorogi kórház épületének ábrázolása.

A bányorvos Schmidt Sándor 1939. évi Budapestre vezénylésekor kérte nyugdíjazását, hogy visszaköltözve budapesti otthonába még évtizedeken át a műpártolók csöndes értékmentésével gyarapítsa gyűjteményét, és levele szerint mentse a maga és családja életét a történelmi viharok széljárásait kerülgetve. (A dorogiak számára lányát, a Dorogon felnőtt Mosonyi Klárát is az utókorra tudta bízni, aminek a település első monográfiáját, a *Dorogról a dorogiaknak* című történelmi áttekintést köszönheti.)

Lyka Károly esztergomi kapcsolatai, a város műtörténelmi hagyatékát csodáló írásai közismertek voltak a két világháború közti évtizedekben. Az 1920-as évek közepétől számos nagy kísérlet tanúi lehettek az esztergomiak is. Lyka országos hírré tette publikációjával Jaschik Álmos iparrajziskolai tanár esztergomi nyári művésztelepét (Kaposi Endre: *Jaschik Esztergomban*, Esztergom Évlapjai, 1983. 260–262. o.), ahol öt éves története során a dorogi származású Koszkol Jenő állandó vendégként festette a város nevezetességeit. Festőnk kiállított képeiről már az első tábor záró tárlata során így írt a tudósító: „A Bakács kápolna nemes architektúráját, a Szt. István kápolna gyönyörű színes dekorációit Koszkol Jenő mesteri kézzel örököltette meg. Aquarelljeiben is sok a gyöngéd finomság.” (EésV, 1925. szept. 27. 1. old.).

Öt év múlva – az utolsó művésztelepi együttléte követően – bukkant fel újra egy esztergomi tárlatot bemutató sajtócikkben a dorogi festő neve. Ezúttal dr. Zwillinger Ferenc ügyvéd esztergomi témájú gyűjteményét tették közszemlére. Illusztris, ismert művészek között is rangos névként olvashatunk Koszkol Jenőről. „A XX. századot v. Bajor (Bayer) Ágoston, Magasi Németh Gábor és Pázmándy István csinos rézkarcai képviselik a kiállításon, valamint azok a szebbnél szebb eredeti képek, amelyeket napjainkban Koszkol Jenő, Bajor Ágost, Németh Gábor, Hidegh Béla és mások festettek városunkról.” (Esztergom, 1930. aug. 10. 2. old.). Németh Gábor ekkor már tervezte a készülő dorogi bá-

nyásztemplom freskóit, Koszkol hazajárásának akkori legnagyobb hírére pedig 1929-ben keltette, amikor Schmidt Sándor negyedszázados jubileumát ünnepelték Dorogon, s a bányatársaság tiszti karának tagjai Koszkol két nagyméretű panorámaképevel lepték meg az ünnepeltet, melyek a Dorogra érkezés évében (1905) és a jubileum pillanatában (1929) mutatták be a község fejlődésében bekövetkezett változásokat. A két mű (melyek az esztergomi művésztelepen születtek) nemcsak festőiségeivel, de a község történetének dokumentálásával máig helytörténelmi kuriózuma a bányavárosnak (Wehner Tibor: *Megmentett pillanatok*. Dorogon élt-alkotott művészek kiállítása. *Új Művészet*, 1994. 3. sz. 47–48. o.). Nem véletlenül gyanítjuk, hogy az Esztergomban töltött öt nyár egyik Koszkol-festményét említhette bécsi levelében Lepold Antal is, a kép hatására szemérmesen kifejezve mély érzelmeit esztergomi emlékei iránt.

Ne feledjük: Lepold Antal lehelt új lelket esztergomi működése idején az egyházi múkincsek kiállításainak helyszíneibe! Lyka Károllyal, Mosonyi Alberttel szoros barátsággal és műpártoló figyelemmel kísérték Bajor Ágost festői munkásságát is. A hozzájuk eljuttatott meghívásra pedig kötelességüknek érezték a választ 1954-ben. Olyan történelmi időket éltünk, amikor Bajor Lepolddal történt bécsi levélváltása bizonyára nem kerülhette el a mindig ugrásra kész elhárítás éberségét – hacsak nem egy sikeres levélcsempészés következtében jutott vissza a válasz. A dorogi levélolvasó utókor pedig nemcsak az itt alkotó Bajor, de az innen származó Koszkol Jenő nevét is elégtétellel fedezheti fel a Bécsből érkezett válaszban. A szálak ezúttal is összefutnak...

Lyka a *Magyar Művészet* hasábjain ezekről az évekről így látta meg az esztergomi művészeti élet lényegét: „Észrevétlenül, magától, minden ceremónia nélkül alakult ki Esztergomban egy miniatűr-művésztelep, amelyen persze csak nyáron át folyik a munka, de mégis folyik, és ez a fontos. Néhány év óta Jaschik Álmos működik a vakációs hónapokban tanítványaival az ősi primási, ma már week-endes és fürdővendéges városban. Eddig leginkább Tipary Dezső és Bayer Ágost grafikai lapjain terjedtek világgá az esztergomi motívumok, újabban Einczinger Ferenc érdekes és művészi paszteljein találkoztunk velük Budapesten, ezentúl valószínűleg megsokasodik a számuk: a fiatalok biztosan ki fogja bányászni Esztergom szépségeit, amelyek nem csekély számúak.” (EésV, 1929. okt. 31. 2. old.). Az írást a helyi sajtó változtatás nélkül közzéte, ebből idéztünk egy rövid részletet. Ez a „jövendölés” pedig nem áll távol az 1954-es kiállítás szándékaitól, Bajor először itt bemutatott esztergomi sorozatának kiteljesedésétől.

Lyka Károly és Kárpáti Aurél neve is éppen 1929-ben, Einczinger Ferenc „karrierépítésének” közös pártolásával forrt össze. A művész a KUT társaság friss tagjaként a nemzeti Szalonban állíthatta ki képeit e két kritikus válogatásában, melynek következménye egy évvel később egy új, immár nemzetközi kiállítás sikere lett a lengyel nemzeti szalonban (Bárdos, 111. old.). Kárpáti dedikációja már 1923-tól olvasható volt azon a pincefalon, amelyet Einczinger Ferencnél látott és szeretett meg annyira Babits, hogy magának is létrehozott a nyári lakon egy dedikálófalat (Tóth Franciska: *Babits Mihály esztergomi barátai. Beszélgetés Olajos Istvánnal.* www.c3.hu/~iris/00-4/toth.htam – 2013. jún. 14.). Einczinger pedig falat, oszlopot, dekorációt festett a remetelakban Babitséknál. Bajor Ágost mindkét helyen fölírta a dedikációját. „*Babits névnapját 1926. szeptember 29-én Esztergomban ülték meg. Két festőbarátja, Bajor Ágost és Einczinger Ferenc, erre az alkalomra egy tréfás festményt készített: Babits a Pegazus hátán, írógépen dolgozik.*” (Zolnay László: Babits Mihály Esztergom-előhegyi nyaralójáról. *Esztergom Évlapjai*, 1960. 183. o.). Einczinger 1938-ban megírja Bajor addigi életrajzát (Szent István az ismeretlen ember, élettársai és emlékei. *Esztergom Évlapjai* 1938. 116. o.), az ő életrajzi adatait vette át későbbi publikációiban Zolnay László, hozzátéve már a saját tapasztalásait is.

A névsor folyamatosan gazdagodik, a művészeti élet esztergomi szálaiba pedig Bajor Ágosté mindannyiszor belekapaszkodik. Így lesznek egymást kiegészítő, megerősítő szála a királyváros műtörténetének.

[Mentsük ki a három levélíróat magas korokkal, mielőtt hálátlansággal gyanúsítanánk meg őket a kiállítástól való távolmaradásuk miatt. A levél írásának idején Mosonyi Albert (1869–1958) 85 éves, Lyka Károly (1869–1965) 85 éves, Lepold Antal (1880–1971) 75 éves. Bajor Ágost (1892–1958) messze a legfiatalabb közülük, 66 éves volt. Korai halála miatt mégis mindhárman élő kortársként búcsúzhattak el tőle.]

Bajor Ágostot többször is fölfedezte már magának a város. Esztergomi képsorozatának néhány szép darabját 2015-ben falinaptár formájában adták ki, ugyanettől az évtől a sorozat darabjai a Balassa Múzeum Látványtárában is lapozgathatók, 2017. április 5-én pedig a múzeum fiatal művészettörténésze, Szakálos Éva a Laskai Osvát Antikvárium Szent Adalbert Központjában futó „Esztergom és környéke kincsei” című előadássorozatában foglalkozott a képsorozat és festőjének sorsával, bejelentve a Bajor-év őszi megnyitásának tervét.

A három levél – talán lezáratlan – új felfedezésként vonulhat be a Bajor-életmű történetébe.

Wernke Bernát

zengetegbe futások

...veled, vagy utánad...
nyomodban... de mindenképp
izgatottan... mikor elvetődnek a
silányságok végre, s zengetegbe
futások, ékesülnek
arcainkon merészbe... és
hála sűrűsödik nemcsak ránk,
hanem szerte tovább, s hamarságok
szaladtára, ékesül orcánk... hát
gyere, e seregeződött kerettedben,
találjuk meg egymást végre
érintődön szemeinkben... és

ez égi kezekkel, lelkeinkben
fakadjunk

vetődéseinkre
sebtiben...

hát nézz paripádra!

...de csapódtak
öblei, emelkedhetetlenek
vélt
érzékenységén, újra

teljesbe adva,
elrabolt üdvét... hát
nézz paripádra, hogy
gyűjti, várt indulástok
neszét... hát, hát
pattanj rá, felejtse
előző útjaid

porát...
s olvadj, tárt
vártába...a mai
nap, induló
bimbózatába

Ottmár Sándor rajza